

Гаєриш І.І.

СТАНОВЛЕНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В ПРОЦЕССЕ ВКЛЮЧЕНИЯ В ДОБРОДЕТЕЛЬНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

В статье обобщены сущность социальной активности школьников и уточнены необходимость развития данного феномена уже с младшего школьного возраста. Раскрыто ее актуальность в контексте последних общественных трансформаций. Определена сущность и содержание социальной активности и предопределенность ее формирования в добродетельной деятельности. Выявлены отличные характеристики социальной активности младших школьников как вполне самостоятельного феномена. Выделены принципы формирования социальной активности в процессе добродетельной деятельности.

Ключевые слова: воспитание, культура личности, социальная активность младшего школьника, добродетельная деятельность.

Havrysh I.I.

FORMATION OF SOCIAL ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOL CHILDREN IN THE INCLUSION OF CHARITYACTIVITY

The article analyzes the meaning of "activity" in the psychological and pedagogical science. Overview essence of social activity of students and specified the need for the development of this phenomenon has primary school age. Reveals the relevance of the chosen topic in the context of recent social transformation of our country. The essence and content of social activity and conditionality its formation in charity activities. Clarified distinctive characteristics of social activity of primary school children as a fully independent phenomenon. Revealed that proper quality of formation of social activity provides charitable activities through the observance of cultural, systematic and active, individually oriented and axiological approaches. Highlight principles of formation of social activity in the charitable activities. On the basis of the analysis revealed that leading values benevolent environment are: education cultural relations members of charity activity; democratization process of charity activities; continuous self-development of personality; the conditions for pedagogical creativity of teachers; openness charity activities for students, parents and other members of the educational process; the creation of a new methodologies. Specifies the potential of philanthropic activity in the formation of social activity of younger schoolboys: the creation of a special humane, emotionally meaningful to the child environment for learning moral content of social interaction; own personal growth opportunities; including child for value-orientation, cognitive, communicative, aesthetic types charity activity leaning against their inclinations, interests, personality, ensuring the success of each situation; expanding the cultural outlook of the individual.

Keywords: education, culture, personality, social activity of primary school children, charity activity.

Подано до редакції 24.10.2016.

УДК 37:371.335:009

© 2016

Кохан Л.В.

ВПЛИВ АБСТРАКТНОЇ НАОЧНОСТІ НА РОЗВИТОК СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТАРШОКЛАСНИКІВ ТА ЇХ ДОМІНУЮЧИХ ОЗНАК ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті доведено, що для розвитку творчого потенціалу необхідне включення особистості в творчу діяльність; визначено етапи організації навчально-виховного процесу, спрямованого на розвиток творчого потенціалу; виокремлено педагогічні умови активізації творчого потенціалу в навчально-виховному процесі. З'ясовано роль абстрактної наочності у вивченні гуманітарних дисциплін. Виявлено, що робота зі структурно-логічними схемами має полімотивований характер. Досліджено, що успішність будь-якої діяльності у процесі роботи зі структурно-логічними схемами залежить від поєднання різних інтелектуальних здібностей: інтелектуально-логічних, інтелектуально-евристичних та комунікативно-творчих.

Доведено, що використання логіко-структурного способу подання інформації, реалізованого в абстрактних засобах навчання, зокрема в структурно-логічних схемах, дозволяє учням відійти від стандартів мислення, стереотипу дій, сприяє виробленню творчих рис характеру, зумовлює розвиток усіх структурних компонентів творчого потенціалу та їх домінуючих ознак.

Ключові слова: абстрактна наочність, структурно-логічні схеми, структурні компоненти творчого потенціалу, домінуючі ознаки гуманітарні дисципліни.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Концепцією сучасної педагогічної освіти, яка ґрунтується на засадах Конституції України, Законів України «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, визначено, що на сучасному етапі стан економіки й суспільні відносини в державі значною мірою зумовлюються творчістю й активністю її громадян. Вагомим у цьому контексті є дослідження можливостей реалізації творчого потенціалу як якості, властивості, комплексної характеристики особистості, що має інтегративний, системоутворюючий характер і пов'язується з творчою активністю, творчими здібностями, а також з її готовністю до творчої діяльності та самореалізації.

Важлива роль у формуванні творчої особистості належить навчальним дисциплінам гуманітарного циклу, зокрема літературі та історії. Саме вони покликані виховувати молоду людину відповідно до вимог сучасного

суспільства: духовно багату, самостійно мислячу, з широким світоглядом, стійкими моральними принципами, потужним творчим потенціалом, прагненням до суспільно корисної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... На сучасному етапі значно зростає роль гуманітарних наук у формуванні особистості, оскільки саме в культурній спадщині людства, яка є предметом вивчення цих наук, учнівська молодь може знайти відповіді на актуальні морально-етичні питання.

Ефективність засвоєння учнями навчального матеріалу з предметів гуманітарного циклу, як свідчить аналіз психолого-педагогічних і методичних джерел, залежить від багатьох чинників, серед яких, зокрема: урахування психологічних вікових особливостей учнів; індивідуалізація процесу навчання та його творчий характер; сприятлива емоційна атмосфера в класі тощо. Під час вивчення гуманітарних дисциплін із застосуванням абстрактної наочності варто зважати на зазначені чинники й шукати оптимальні методичні підходи та прийоми. У працях таких науковців, як М. Аппарович, О. Бандура, Т. Вакуленко, П. Гора, Л. Дашко, М. Девдера, Л. Зельманова, Г. Іваницька, О. Лук'янова, М. Мещерякова, В. Паламарчук, Д. Полторак, В. Пономаренко, С. Скляренко, Я. Теміз та ін., визначено роль схематичної наочності у забезпеченні міцності знань, з'ясовано ефективність використання зорових опор та подано приклади застосування абстрактної наочності під час вивчення предметів гуманітарного циклу (історія, українська й зарубіжна літератури, українська та російська мови).

Формулювання цілей статті... Метою статті є виявлення впливу структурно-логічних схем як різновиду абстрактної наочності на розвиток структурних компонентів творчого потенціалу та їх домінуючих ознак під час вивчення гуманітарних дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження... Для розвитку творчого потенціалу необхідне залучення особистості до творчої діяльності, під якою Н. Посталюк розуміє «стійке поєднання способів та засобів діяльності, що забезпечують її творчий характер та цілісність» [9, с. 13]. Як особливості творчої діяльності учнів, на відміну від наукової творчості, Б. Коротяєв виділяє такі: творчість учнів здійснюється під контролем та за корекцією вчителя; всі творчі акти учнів попередньо готуються та програються вчителем [7, с. 32]. Основними критеріями навчальної творчості, на думку В. Коротяєва, є: самостійність (повна або часткова); пошук та вибір можливих варіантів руху до мети; створення нового продукту (в повному або частковому вигляді) [7, с. 6].

Терміни «творча діяльність у процесі навчання», «навчальна творчість», «навчально-творча діяльність» у педагогіці вживаються як синоніми [12, с. 15]. Так, за В. Андрєєвим, навчально-творча діяльність – це «один із видів навчальної діяльності, що спрямований на розв'язання навчально-творчих завдань, здійснюється переважно в умовах застосування педагогічних засобів посереднього та перспективного керівництва, орієнтованих на максимальне використання самокерівництва особистості, результат якого має суб'єктивну новизну, значення і прогресивність для розвитку особистості та, особливо, її творчих здібностей» [1, с. 51]. Опановуючи таку діяльність, учень неодмінно зіткнеться з навчально-творчим завданням – «формою організації змісту навчального матеріалу, за допомогою якого вчителю вдається створити учням творчу (проблемну) ситуацію» [2, с. 41].

Л. Тихенко виділяє такі етапи організації навчально-виховного процесу, спрямованого на розвиток творчого потенціалу: аналіз змісту навчання із визначенням його креативності; включення навчальних та навчально-творчих завдань для розвитку мотивів, характерологічних особливостей, творчих умінь та психічних процесів особистості; використання спеціальних навчальних курсів, спрямованих на розвиток творчих здібностей старшокласників у процесі пошуково-дослідницької діяльності [10, с. 34]. А педагогічними умовами активізації творчого потенціалу в навчально-виховному процесі, як вважає М. Костолович, є: урахування єдності мети і завдань навчально-виховного процесу, зокрема логіко-дидактичного аналізу навчального матеріалу; реалізація міжпредметних зв'язків і використання інтегрованих завдань; логічна єдність змісту, форм, методів та педагогічних умов активізації творчого потенціалу; спрямування навчально-виховної діяльності на посилення рефлексивних процесів тощо [8, с. 62].

У процесі накопичення й реалізації творчого потенціалу індивідуальна своєрідність людини виявляється в її творчій унікальності. Взагалі, творчий потенціал, творчі сили, творча активність, творчі здібності, творча обдарованість, творча унікальність, креативність – різні аспекти, що характеризують творчу особистість. З іншого боку, для людини як індивіда, особистості, індивідуальності властиві різні потенціали, серед них – творчий потенціал, у якому втілено потенції становлення та реалізації творчого розвитку особистості. Потенції відображують нейрофізіологічний механізм творчості, закладений у кожному індивіді, та особливості побудови головного мозку, органів чуття й руху, властивості нервової системи та ін., що створює для різних людей неоднакові можливості для творчого старту. Загалом, людина є часткою та продовженням творчого потенціалу світу, тільки вона може здійснювати цілепокладання, створювати принципово новий, оригінальний продукт, який виявляє міру реалізованого творчого потенціалу особистості.

У процесі розвитку творчого потенціалу розв'язуються суперечності та виявляються взаємозв'язки цілого й одиничного, загального й особливого, об'єктивного й суб'єктивного, старого й нового, можливого й дійсного тощо. Як складник психологічної структури особистості творчий потенціал є основою її розвитку та необхідною умовою здійснення творчого процесу, центральною ланкою якого є інтуїція. Механізм творчості реалізується як синтез мислення, почуттів, уяви, психомоторики та енергопотенціалу. До чинників, що мотивують, підтримують і визначають успішність творчої діяльності, відносять емоції, увагу, волю, характер.

Творчий потенціал формується в процесі соціалізації, де зовнішнє (середовище, освіта) завжди діє через внутрішнє (здібності, знання, уміння, потреби) та проявляється в інтелектуальній активності, креативності особистості. Ступінь розвитку творчого потенціалу характеризує творча сила.

Виходячи з вищезазначеного, у ході дослідження було виконано аналіз психолого-педагогічної літератури й конкретизовано основні структурні компоненти творчого потенціалу та їх домінуючі ознаки, а саме: мотиваційний компонент – усвідомлення потреби у творчій діяльності; інтелектуальний – творче мислення, оригінальність, інтуїція, імпровізація, уміння презентувати свої ідеї; вольовий – самостійність, наполегливість; емоційний – позитивні емоції.

Оскільки провідну роль у формуванні людського потенціалу відіграє насамперед навчання, набуття певних навичок і вмінь, сучасна освіта покликана не лише надавати певний обсяг знань, а передусім виховувати відповідальну особистість, здатну критично мислити, використовувати знання й уміння для творчого вирішення проблем, особистість, яка постійно навчається та розвивається. Під час вивчення гуманітарних дисциплін реалізація творчого потенціалу старшокласників забезпечується органічним поєднанням традиційних і нетрадиційних методів, форм і засобів навчання. Так, використання абстрактної наочності, зокрема структурно-логічних схем, започатковане вчителем-новатором В. Шаталовим [11] (застосування на уроках математики та фізики системи опорних конспектів у вигляді схем, таблиць з уживанням умовно-графічних знаків-символів), дозволяє учням відійти від стандартів мислення, стереотипу дій, сприяє виробленню творчих рис характеру, врешті-решт, зумовлює розвиток усіх структурних компонентів творчого потенціалу та їх домінуючих ознак. Аналіз досвіду роботи вчителів свідчить, що не лише математично-природничі дисципліни, а й предмети гуманітарного циклу можливо вивчати мовою графічних схем.

З метою виявлення впливу структурно-логічних схем як різновиду абстрактної наочності на розвиток структурних компонентів творчого потенціалу та їх домінуючих ознак під час вивчення гуманітарних дисциплін було проведено науковий експеримент. У ході експерименту (робота з експериментальною групою) ми свідомо відмовилися від традиційного порівняння з контрольною групою, оскільки вважаємо, що діагностика розвитку структурних компонентів творчого потенціалу та їх домінуючих ознак має фіксувати особистісний прогрес кожного учня (які зміни відбулися в його особистісному зростанні після впровадження технології використання пам'яток-алгоритмів та структурно-логічних схем порівняно з попереднім рівнем).

Аналіз результатів проведеного експерименту підтвердив, що використання структурно-логічних схем сприяє розвитку кожного зі структурних компонентів творчого потенціалу.

Важливими елементами роботи зі структурно-логічними схемами є формування спостережливості й стимулювання інтересу до процесу навчання. Від зацікавленості до допитливості, від пізнавального інтересу до пізнавальної необхідності – це шлях підвищення мотивації учнів, усвідомлення ними потреби у творчій діяльності. Як мотиви, що спонукають учня до навчання, можуть бути потреби, інтереси, переконання, установки, цінності, ідеали, які впливають не відокремлено, а комплексно, у взаємодії.

Отже, під час експериментальної перевірки впливу абстрактної наочності на творчий потенціал особистості у процесі вивчення гуманітарних дисциплін було доведено, що робота зі структурно-логічними схемами сприяє розвитку мотиваційного компонента творчого потенціалу, оскільки ця робота має полімотивований характер, й виокремлено такі мотиви пізнавальної діяльності із застосуванням абстрактної наочності (структурно-логічних схем):

– *безпосередньо-спонукальні мотиви*, у їх основі – емоційні прояви особистості: новизна, яскравість, цікавість, зовнішньо привабливі атрибути (під час створення схематичних зображень образів-символів, ланцюжків історичних подій).

– *перспективно-спонукальні мотиви* ґрунтуються на розумінні значущості знань узагалі та з певного навчального предмета зокрема: зв'язок навчального предмета з майбутнім самостійним життям (бажання наслідувати ідеал літературного героя чи історичної особи).

– *інтелектуально-спонукальні мотиви* базуються на одержанні задоволення від самого процесу пізнання: інтерес до знань, допитливість, намагання підвищити свій культурний рівень, розширити кругозір (захопленість самим процесом вирішення навчально-пізнавальних завдань шляхом створення макетів структурно-логічних схем).

Високий ступінь навчальної мотивації, який зафіксовано після експерименту, свідчить про підвищення рівня однієї з домінуючих ознак творчого потенціалу – усвідомлення старшокласниками потреби у творчій

діяльності (на початок експерименту рівень прояву цієї ознаки становив 21 %, на кінець експерименту – 82 %, тобто приріст дорівнює +61 %).

У ході експерименту засвідчено позитивні зміни ознак, які характеризують другий структурний компонент творчого потенціалу – інтелектуальний.

Успішність виконання будь-якої діяльності під час роботи зі структурно-логічними схемами залежить від прояву різних інтелектуальних здібностей: інтелектуально-логічних, інтелектуально-евристичних, комунікативно-творчих.

Інтелектуально-логічні здібності є конструюючою основою творчості, вони виявляються в процесі роботи зі структурно-логічними схемами через уміння аналізувати, синтезувати, порівнювати. Критеріями оцінювання цих здібностей є правильність, логічність, повнота і глибина суджень, висновків.

Інтелектуально-евристичні здібності спрямовані на створення нової системи дій, ідей, гіпотез, рішень і передбачають уміння бачити проблеми та протиріччя, переносити знання й уміння в нові ситуації, генерувати ідеї при створенні структурно-логічних схем. Критеріями оцінювання таких здібностей є число ідей, висунутих особистістю за одиницю часу, їх оригінальність, новизна та ефективність для вирішення творчих завдань; кількість знайдених суперечностей, сформульованих проблем за одиницю часу, їх новизна, оригінальність; гнучкість мислення.

Під час аналізу психолого-педагогічної літератури (А. Басова, Г. Буш, Д. Богоявленська, О. Даниленко, М. Каган, Г. Щедріна) значну увагу було зосереджено на виявленні сутності й змісту діалогу в навчальному процесі взагалі та евристичного діалогу в процесі створення структурно-логічних схем зокрема [3, 4, 5]. Так, встановлено, що евристичний діалог – це спосіб спільної діяльності на основі міжсуб'єктного паритетного інтелектуального спілкування, яке має на меті обмін певною інформацією об'єктивного і суб'єктивного характеру та розширення соціально-комунікативного досвіду суб'єктів на основі самоаналізу й формування їх особистісних сутностей. А. Король слушно вважає найменшою дидактичною одиницею евристичного діалогу дидактичну ситуацію: запитання учня – відповідь викладача.

Комунікативно-творчі здібності є умовою і способом реалізації та стимуляції творчого потенціалу учнів, що передбачають уміння співпрацювати, акумулювати творчий досвід інших, організовувати колективну творчу роботу під час створення та презентації структурно-логічних схем. Критеріями оцінювання комунікативно-творчих здібностей є ступінь товаришкості, доброзичливості, взаємодопомоги в процесі спільної діяльності з вирішення творчих завдань, швидкість оволодіння, засвоєння й адаптації досвіду творчої діяльності інших, частота й ефективність застосування вмінь розподіляти обов'язки, мобілізувати і раціонально використовувати здібності кожного члена групи в колективній навчально-творчій діяльності.

Сьогодні важливим завданням навчально-виховної діяльності є пробудження особистості до емоційності. За Є. Ільїним, надмета викладача – «поєднати мистецьку красу й красу душі, навчити бачити серед розмаїття інформації і корисне, і прекрасне». Тож, використання структурно-логічних схем, зокрема такого їх різновиду, як пам'ятки-алгоритми, де поєднано графічні й образотворчі елементи, має сприяти вдосконаленню третього структурного компоненту творчого потенціалу – емоційного.

Систематична робота з пам'ятками-алгоритмами, які спонукають до самостійного здобування знань, прискорює також розвиток четвертого структурного компоненту творчого потенціалу – самостійності (самоосвіти). Самоосвіта – це складний вид систематичної пізнавальної діяльності, під час якої людина сама ставить перед собою пізнавальні мету й завдання, визначає шляхи їх досягнення, контролює хід самостійної роботи з надбання знань і сама оцінює й удосконалює результати цієї діяльності.

Наведені на рис. 1 дані підтвердили наукову гіпотезу, що після застосування структурно-логічних схем під час вивчення предметів гуманітарного циклу в учнів спостерігається підвищення рівня домінуючих ознак структурних компонентів творчого потенціалу.

Висновки... Апробація запропонованої методики оволодіння прийомами узагальнення, систематизації навчального матеріалу й подання його у вигляді структурно-логічних схем підтвердила, що використання структурно-логічних схем під час вивчення предметів гуманітарного циклу сприяє реалізації творчого потенціалу старшокласників: завдяки здійсненню розумових операцій у процесі створення структурно-логічних схем (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація, класифікація, абстрагування тощо) в учнів розвивались розумові здібності, формувались уміння творчо мислити, діяти, розв'язувати проблемні завдання, робити висновки, імпровізувати, проявляти оригінальність і креативність; розкодування тексту, представленого в графічній або символічній формі, через канали «вербальний», «вокальний», «невербальний» дозволило сформулювати в учнів уміння інформувати, переконувати, доводити переваги об'єкта презентації, що свідчило про свідоме оперування уміннями презентації структурно-логічних схем.

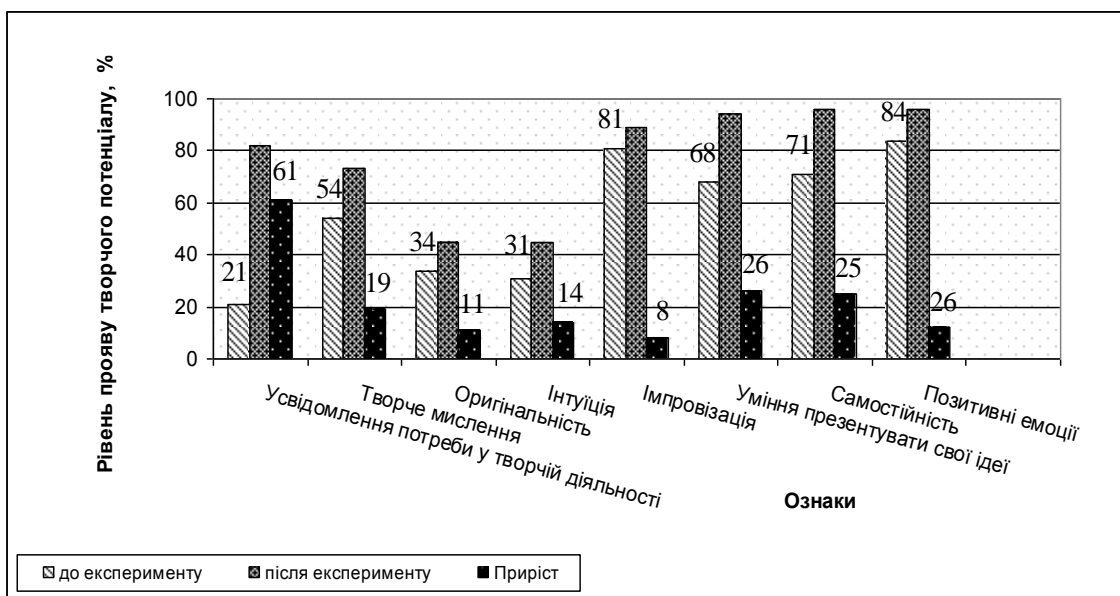


Рис 1. Динаміка змін прояву творчого потенціалу старшокласників до і після експерименту

Порівняння результатів експерименту підтвердило, що завдяки формуванню вміння застосовувати структурно-логічні схеми на уроках гуманітарного циклу в учнів підвищився рівень домінуючих ознак творчого потенціалу: усвідомлення потреби у творчій діяльності – на 61 %, творче мислення – на 19 %, оригінальність – на 11 %, інтуїція – на 14 %, уміння презентувати свої ідеї – на 26 %, імпровізація – на 8 %, самостійність – на 25 %, позитивні емоції – на 12 %.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів поставленої проблеми, важливість та актуальність якої визначають необхідність і доцільність продовження наукових пошуків. Так, подальшої розробки потребують питання особливостей упровадження структурно-логічних схем у процес викладання гуманітарних дисциплін у вищих гуманітарних і технічних навчальних закладах.

Використана література:

1. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности / В.И. Андреев. – Казань : Изд-во Казанского университета, 1988. – 438 с.
2. Андреев В.И. Актуальные вопросы творчества в учебном процессе советской высшей школы / В.И. Андреев. – М. : Высшая школа, 1977. – 34 с.
3. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей / Д.Б. Богоявленская. – М. : Академия, 2002. – 320 с.
4. Богоявленская Д.Б. Пути к творчеству / Д. Б. Богоявленская. – М. : Знание, 1981. – 96 с.
5. Каган М.С. Человеческая деятельность (Опыт системного анализа) / М.С. Каган. – М. : Политиздат, 1974. – 328 с.
6. Кларин М.В. Инновационные методы в зарубежных педагогических поисках / М.В. Кларин. – М. : Арена, 1994. – 222 с.
7. Коротяев Б.И. Учение – процесс творческий / Б. И. Коротяев. – М. : Просвещение, 1989. – 159 с.
8. Костолович М. Педагогічні умови активізації творчого потенціалу підлітків / М. Костолович // Рідна школа. – 2010. – № 3 (963). – С. 64-67.
9. Посталюк Н.Ю. Творческий стиль деятельности. Педагогический аспект / Н.Ю. Посталюк. – Казань, 1989. – 204 с.
10. Тихенко Л. Методика формування творчих здібностей старшокласників у процесі пошуково-дослідницької діяльності в МАН України / Л. Тихенко // Рідна школа. – 2010. – № 10 (970). – С. 33-37.
11. Шаталов В.Ф. Эксперимент продолжается / Виктор Федорович Шаталов. – М. : Педагогика, 1989. – 336 с.
12. Ялмурзина Г.С. Развитие творческого потенциала студентов в процессе изучения безопасности жизнедеятельности (на примере технического университета) / Г.С. Ялмурзина // Интеграция образования. – 2008. – № 3. – С. 12-18.

Кохан Л.В.

ВЛИЯНИЕ АБСТРАКТНОЙ НАГЛЯДНОСТИ НА РАЗВИТИЕ СТРУКТУРНЫХ КОМПОНЕНТОВ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА СТАРШЕКЛАСНИКОВ И ИХ ДОМИНИРУЮЩИХ ПРИЗНАКОВ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ГУМАНИТАРНЫХ ДИСЦИПЛИН

В статье доказано, что для развития творческого потенциала необходимо включение личности в творческую деятельность; определены этапы организации учебно-воспитательного процесса, направленного на развитие творческого потенциала старшеклассников; выделены педагогические условия активизации творческого потенциала в учебно-воспитательном процессе.

Выяснена роль абстрактной наглядности при изучении гуманитарных дисциплин. Выявлено, что работа со структурно-логическими схемами имеет полимотивированный характер. Доказано, что успешность любой деятельности в процессе работы со структурно-логическими схемами зависит от сочетания различных

интеллектуальных способностей: интеллектуально-логических, интеллектуально-эвристических и коммуникативно-творческих.

Доказано, что использование логико-структурного способа представления информации, реализованного в абстрактных средствах обучения, в частности в структурно-логических схемах, позволяет учащимся отойти от стандартов мышления, стереотипа действий, способствует выработке творческих черт характера, обуславливает развитие всех структурных компонентов творческого потенциала и их доминирующих признаков.

Ключевые слова: абстрактная наглядность, структурно-логические схемы, структурные компоненты творческого потенциала, доминирующие признаки, гуманитарные дисциплины.

Kokhan L.V.

INFLUENCE OF ABSTRACT CLARITY ON THE DEVELOPMENT OF STRUCTURAL COMPONENTS OF CREATIVE POTENTIAL OF HIGH SCHOOL STUDENTS AND THEIR DOMINANT FEATURES IN THE STUDY OF HUMANITIES

The article proves that for the development of creative potential it is necessary to include an individual in a creative activity; directs the stages of the educational process in the development of creative potential; singles out pedagogical conditions which enhance creative potential in the educational process; reveals the role of the abstract clarity in the study of humanities.

The article reveals that the work with structural and logical schemes has multi-motivated nature: the direct motivation and in their base - emotional manifestations of personality: novelty, brightness, curiosity, outwardly attractive attributes (when creating sketches of images and symbols, chains of historical events); intellectual incentive motives based on getting pleasure from the process of knowledge - the interest in knowledge, curiosity, attempts to raise their cultural level, broaden horizons (same enthusiasm and resolution of educational and cognitive problems by creating layouts of structural logic).

The article explores that the successful implementation of any activity in the process of work with the structural and logical schemes depends on a combination of different intellectual abilities: intellectual, logical, intellectual and heuristic communicative and creative.

Intellectual and logical abilities are the constructing foundation of creative work, providing the ability to analyze, synthesize, compare in the process of work with the structural and logic schemes. The criteria for assessment of these skills are accuracy, consistency, completeness and deepness of judgments and conclusions.

Intellectual and heuristic capabilities are aimed at creating a new system of actions, ideas, hypotheses, solutions and provide the ability to see problems and contradictions, to transfer knowledge and skills to new situations, generate ideas when creating structural and logic schemes. The criteria for evaluation of abilities are the ideas put forward by individual unit of time, their originality, innovation and efficiency to solve creative problems; number of found contradictions, formulated per a unit of time, their novelty, originality; flexibility of thinking.

Communicative creativity is a condition and manner of implementation and stimulating of students' creative potential and provides the ability to cooperate, to accumulate the creative experience of others, to organize a collective creative work in the creation and presentation of structural and logic schemes. Evaluation criteria of communicative and creative skills is the degree of sociability, goodwill, mutual assistance in the process of joint activities to solve creative problems, speed mastering, mastering and adapting the experience of other creative activities, frequency and effectiveness of display ability to distribute responsibilities, mobilize and efficiently use the skills of each member of the collective educational and creative activities.

The article proves that logical and structured way of presenting information provided by using abstract learning tools, including structural and logic schemes, allows students to move away from the standards of thinking, stereotype actions, promotes the development of creative traits, leads to the development of all structural components of creativity and their dominant features.

Keywords: abstract clarity, structural and logic schemes, components, dominant features, humanities.

Подано до редакції 12.10.2016.

УДК 37.016 : 78

© 2016

Московчук Л.М.

АРТИСТИЧНІ УМІННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті висвітлено зміст артистичних умінь молодших школярів, які підсилюють передачу необхідної інформації завдяки сценічному перевтіленню в новостворений образ і застосуванню комунікативних та регулятивних сценічних рухів. Обґрунтовано потребу у їх формуванні на уроках музичного мистецтва. Доведено, що сценічне перевтілення молодших школярів має обумовлюватись як проникненням в психологізм авторського задуму музичного твору, так і оптимальною емпатією по відношенню до слухачів.

Ключові слова: артистичні уміння, молодші школярі, сценічне перевтілення, сценічні рухи, комунікативні рухи, регулятивні рухи.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Активізація європейської інтеграції України та зміни в національній освітній парадигмі висувають якісно нові вимоги до процесу навчання. Упродовж останніх десятиліть інноваційні технології здобуття знань, умінь і навичок набули особливої актуальності. Вони є важливими у становленні особистості в умовах сучасного інформаційного простору. Саме тому чільне місце в переліку актуальних питань сучасної педагогічної науки займає проблема формування у молодших школярів умінь підсилювати сприймання та передачу необхідної інформації засобами артистизму.